

Verhalentafels inspireren tot nog meer samenwerken

Een leerwerktafel over de voortzetting van de verhalentafels samen met Amsta

De deelnemers arriveerden op de 7e verdieping van Amsta locatie de Poort. In de ruimte waren de tafels versierd met verschillende Surinaamse kleedjes, wat zorgde voor een warme sfeer. Het is dinsdag 24 september en vanaf 10.00 uur druppelden medewerkers van Amsta en leden van de cliëntenraad van kleinschalig wonen, binnen. De organisatoren van het Ben Sajat Centrum en Amsta, Jeanny Vreeswijk-Manusiwa, Carline Wesdorp, Vivian Toemen, Muriel Sumter, Robin Jansen en Fatina Moukaddim, zijn er al om de deelnemers welkom te heten. De deelnemers, waaronder binnen en stelden zich voor. Er was een mix van herkenning onder de 14 deelnemers en nieuwe gezichten, wat leidde tot een informele en uitnodigende sfeer.

Welkom en introductie

- Jeanny opende de bijeenkomst met een warm welkom. Ze introduceerde het programma en de organisatoren en sprak over de samenwerking tussen Amsta en het Ben Sajat Centrum.
- Het doel van de leerwerktafel was om met elkaar in gesprek te gaan over de manier waarop de verhalentafel van waarde kan zijn voor het versterken van onderlinge relaties tussen bewoners, familie en beroepskrachten. Jeanny vertelt over hoe de verhalentafels tot stand zijn gekomen. Ze vertelde over de eerste verhalentafel georganiseerd bij het Dr. Sarphatihuis, en dat het uitwisselen van verhalen een krachtig middel is om kennis en ervaringen te delen. Jeanny moedigde de deelnemers aan om deze ochtend met vooral met elkaar uit te bespreken hoe we het delen van verhalen verder kunnen brengen.

Kennismaking

- De eerste interactieve activiteit begon, waarbij deelnemers met hun buurman of buurvrouw de kans kregen om iets te delen over de plek waar ze zijn opgegroeid. De deelnemers gingen enthousiast aan de slag en deelden verhalen. Het delen van verhalen over vroeger brak het ijs en er ontstond een ontspannen sfeer. Een paar thema's die naar voren kwamen:
 - Warme gevoelens bij herinneringen aan vroeger en familie in Marokko,
 - Er was veel herkenning op het gebied van buiten spelen: *“Als kind speelde ik veel buiten. We deden speurtochten.”*,
 - De doorwerking van de oorlog in de opvoeding van ouder naar kind: *“De bezetting van de Duitsers en de oorlog heeft veel invloed gemaakt op mijn ouders. Mijn vader vertelde over het bombardement wat zijn huis heeft verwoest.”*,
 - Van Suriname naar Osdorp verhuizen met een groot gezin,
 - Vanuit het platteland naar de grote stad Groningen.

De verhalentafels georganiseerd bij Amsta, door Robin Jansen en Fatina Moukaddim

Hierna volgde een presentatie over de verhalentafel bij de Beusemaecker en het Sarphatihuis door Robin en Fatina. Ze deelden hun ervaringen en observaties over hoe het delen van verhalen de verbinding tussen bewoners, familieleden en zorgprofessionals versterkt.

- Fatina vertelde over de kracht van samen eten als verbindende factor tijdens het delen van verhalen.
- Ook de voorwerpen uit de verhalenkoffer waren van groot belang en zetten aan tot herkenning en verbinding
- De verhalentafel in de Beusemaecker was kleinschalig, maar de impact groot; vooral familie en medewerkers gaven aan het fijn te vinden elkaar nog beter te leren kennen, wat weer leidde tot een gevoel van meer verbonden met elkaar zijn.
- Mensen vertelden eerst iets kleins, maar raakten steeds meer aan de praat en gingen soms even apart zitten om verder te praten..
- Gespreksleider zijn bleek uitdagender dan gedacht. Je kunt de mensen moeilijk beperken in wat ze willen vertellen. Het is belangrijk om daar aandacht voor te hebben.
- Van grote waarde is het persoonlijk uitnodigen van familie: elk familielid is gebeld en dat heeft bijgedragen aan het grote aantal deelnemers.

- Het resultaat van de verhalenmiddagen is de versterkte verbinding tussen bewoners, medewerkers en familie. Dit werd extra duidelijk tijdens de familiebijeenkomst een paar dagen later, waar veel meer familieleden aanwezig waren dan voorheen.

Resultaten van het Ben Sajet evaluatie onderzoek

Hierna volgde een presentatie over de voorlopige resultaten van het onderzoek naar de waarde van verhalentafels, uitgevoerd door het Ben Sajet Centrum en gepresenteerd door Carline.

- Ze legde uit dat deze tafels helpen om de interpersoonlijke relaties tussen bewoners, familieleden en zorgprofessionals te versterken. Carline benadrukte dat het delen van persoonlijke verhalen niet alleen inzicht geeft in het leven van bewoners, maar ook helpt om zorg beter af te stemmen op hun behoeften.
- Ze sprak over de toenemende diversiteit binnen de ouderenzorg en het belang van het herkennen van en inspelen op diverse culturele, etnische en linguïstische achtergronden van bewoners. Het delen van verhalen helpt met inleven in de ander: Wat drijft iemand, waar komt gedrag vandaan.?
- De verhalentafel geeft ruimte om te vertellen over onderwerpen waar vaak geen tijd voor is, om het haakje te vinden dat leidt tot meer kennis over elkaar.
- Bij de verhalentafels werd gebruik gemaakt van een verhalenkoffer om het gesprek aan te kunnen gaan, te openen, en verschillende zintuigen te stimuleren.
- Het is belangrijk om rekening te houden met de communicatiemogelijkheden van bewoners en deelnemers, omdat niet iedereen even goed prikkels kan verwerken. De middag was namelijk levendig en druk, met in totaal 30 deelnemers in een relatief kleine ruimte.
- De eerste inzichten uit het onderzoek zijn opgedeeld in twee thema's met daaronder een aantal subthema's:
 - 1. Manieren waarop de verhalentafels van waarde zijn:
 - Ruimte maken voor betekenis van persoonlijke levens(verhalen)
 - Ruimte voor gedeelde herkenning en individuele ervaringen
 - Meer dan alleen een activiteit, belang van erbij zijn en andere vormen van kennis
 - Nieuwe inzichten zetten aan tot vragen: wat kunnen we hier mee doen?
 - 2. Relatieversterking: ruimte voor verdieping van de relatie tussen beroepskrachten, familie en bewoners
 - Ruimte en verdieping onderling contact tussen familieleden
 - Ruimte voor wederzijdse uitwisseling
- De voorlopige aanbevelingen n.a.v. het evaluatieonderzoek, ook op twee thema's:
 - 1. Vervolg verhalentafels
 - Creëer ruimte voor verschillen en overeenkomsten
 - Creëer ruimte voor het persoonlijk verhaal en andere (aanvullende) vormen van kennis ophalen
 - Faciliteer nazorg en ondersteuning bij nieuw ontstane relaties
 - 2. Implementatie
 - Evalueer en bespreek geregeld de vooraf bepaalde doelstellingen. Bedenk constant: Wat willen we hier nou mee bereiken? Wat is de meerwaarde?
 - Maak ruimte en tijd vrij om vooraf te investeren in het betrekken en inspireren van relevante medewerkers vanuit verschillende lagen van de organisatie
 - Blijf samen ontwikkelen en leren: hoe gaan we om met opgehaalde inzichten?
 - Aan de slag: bespreken van borging en verdere ontwikkeling steeds agenderen
- Enkele punten werden besproken naar aanleiding van de presentatie:
 - Gevraagd werd of de resultaten van andere verhalentafels zijn meegenomen: dat is niet het geval, maar zou wel interessant zijn.
 - Herkenning was er bij een van de deelnemers die vertelde dat ze tweejaarlijks huiskamergesprekken organiseert. Het bleek daar lastig familie uit te nodigen omdat ze werken. Van 24 bewoners zijn er soms maar 6 familieleden. Wat volgt, zijn tips van andere deelnemers over hoe dat aan te pakken: bijvoorbeeld het gesprek op zaterdag plannen, per telefoon uitnodigen, en een herinnering sturen.
 - Ook het tijdstip van de verhalentafels was onderwerp van gesprek. In de avond zijn mensen wat vermoeider, dat maakt het gesprek anders. In de middag of ochtend is de spanningsboog groter.

- Van belang is ook de groepsgrootte, en daarnaast het doel van de middag, voor het bepalen wie uit te nodigen. Alleen bewoners, of ook externen.
- “Als je het binnen een maand organiseert, hebben mensen geen tijd meer om vrij te krijgen”. Het is handig om hier rekening mee te houden in de jaarplanning.
- Er volgt een gesprek over het verschil tussen familiebijeenkomsten of huiskamergesprekken versus verhalentafels. Deze twee soorten bijeenkomsten hebben dus verschillende doelen, en zijn beiden belangrijk. Bij de verhalentafels gaat het meer over het persoonlijke verhaal en niet alleen over zorg of over de ziekte.

Aan de slag

Na een korte koffiepauze introduceerde Jeanny een interactieve werkvorm waarbij deelnemers in drie groepen aan de slag gingen. Er waren drie vragen om te bespreken, gericht op het verbeteren en implementeren van verhalentafels binnen Amsta. Na 10 minuten wisselden de groepjes, zodat iedereen de verschillende vragen kon bespreken. De volgende vragen kwamen aan de orde.

1. Wie en wat is nodig om de verhalentafels duurzaam binnen Amsta te implementeren?

De volgende suggesties werden gegeven:

- Versterken relatie formele en informele zorg;
- Genoeg personeel hebben dat weet waar het over gaat; Mensen opleiden om de tafels te begeleiden; ondersteuning;
- Ervaringen met verhalentafels delen bijvoorbeeld in beeld;
- Vrijwilligers kunnen het ook doen, en dat het op alle niveaus uitgevoerd kan worden;
- Leidinggevende van de locatie moet erachter staan, het begint bij stimuleren van, in dit geval, uitvoering van de verhalentafel.
- Familie betrekken, bijvoorbeeld d.m.v. de leerwerktafel;
- Minder vrijblijvend maken;
- Nazorg naar aanleiding van emoties en herinneringen, ook als een bewoner er niet meer is.

2. Hoe brengen we verworven inzichten uit de verhalentafels in de praktijk?

- Betrokkenheid van zorgmedewerkers;
- Familie moet beter geïnformeerd worden over wat er speelt binnen de zorg van hun naasten;
- Kennisverdieping t.a.v. onderwerpen en achtergronden bewoners;
- Medewerkers moeten noodzaak zien van het betrekken van familie in zorg;
- Koersjournaal: belang van familie en bewoners.
- Vrijwilligers zoeken die aan de slag willen;
- Doelstelling helder krijgen;
- Breder uitwisselen, over de locaties heen: zo leren we van elkaar;
- In de praktijk brengen van kennis en inzichten op een kleine, praktische manier.

3. Wat zijn thema's waar je meer over zou willen weten van bewoners, familie of beroepskrachten?

- Vragen rond levenseinde en culturele achtergrond kwamen naar voren.
- Er was behoefte aan meer aandacht voor rituelen en gewoontes, hoe bewoners en familie kijken naar verschillende ziektebeelden;
- Soms lastig in werk om meer te weten te komen i.v.m. de taalbarrière. Hoe kun je dan toch in een behoefte voorzien?
- Culturele achtergrond i.v.m. familie;
- Individueel verdiepen in bijvoorbeeld het geloof – wat betekent het voor de ander en wat is belangrijk;
- Gewoontes rondom de avondmaaltijd.

De belangrijkste bevindingen vanuit de groepen

Wie en wat is nodig om de verhalentafels duurzaam binnen Amsta te implementeren?'

- De leidinggevende moet het belang uitstralen; dat deze persoon het ook waardeert en de meerwaarde die het oplevert belangrijk vindt.

- De leidinggevende moet het voorbeeld geven om de eerste stappen te zetten.
- Mooie stappen zijn al door directeur en managers gezet om de verhalentafels te omarmen.

Hoe brengen we verworven inzichten uit de verhalentafels in de praktijk?

- Grote rol voor welzijnswerkers en activiteitenbegeleiders
- Koersjournaal inzetten: korte filmpjes van Amsta, beleving van familie en bewoners
- Vrijwilligers zoeken die hiermee aan de slag willen en hen hiervoor opleiden.

Wat zijn thema's waar je meer over zou willen weten van bewoners, familie of beroepskrachten?

- Levensende – bij de Keyser willen ze hiermee wel aan de slag
- Je denkt vanuit je eigen achtergrond zorg te bieden wat goed is, maar je wil deze ook benaderen vanuit de wens of achtergrond van de bewoner.
- Religie, je beleeft het op je eigen manier. Maar wat betekent het voor de bewoner?

Tot slot werden de deelnemers aangemoedigd om bij interesse voor het organiseren van verhalentafels vooral contact op te nemen met:

Programmaleider Diversiteit en Dementie Ben Sajet Centrum

Jeanny Vreeswijk-Manusiwa, mail: jeanny.vreeswijk@bensajetcentrum.nl

Onderzoeker, antropoloog Diversiteit en Dementie Ben Sajet Centrum

Carline Wesdorp, mail: carline.wesdorp@bensajetcentrum.nl